

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА

КИЇВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
І ДИЗАЙНУ ІМЕНІ МИХАЙЛА БОЙЧУКА

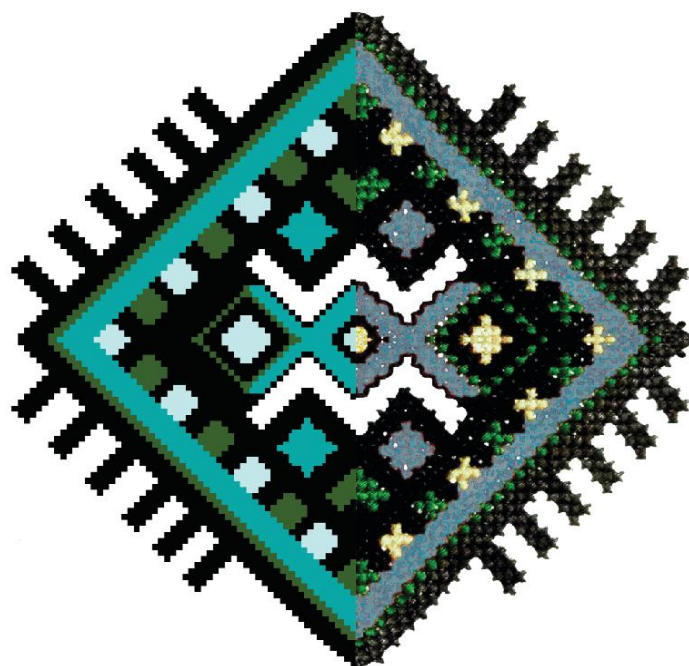
КОСІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОГО ТА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА
ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ ТА ДИЗАЙНІ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Київ 2024

УДК

Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол № 6 від 18.06.2024 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ

Володимир Тименко – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри мультимедійного дизайну Київського національного університету технологій та дизайну, головний науковий співробітник відділу діагностики обдарованості Інституту обдарованої дитини НАПН України

Сергій Чирчик – професор кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, доктор наук, професор

Роман Силко – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Руденченко Алла Андріївна – доктор педагогічних наук, професор, член Спілки дизайнерів України, завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Зайцева Вероніка Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, член Національної спілки художників України, доцент кафедри декоративного мистецтва і реставрації, заступник декана з наукової роботи Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Ковальчук Остап Вікторович – кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки художників України, декан Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

3-1 Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Етнокультурні традиції в образотворчому мистецтві та дизайні України» ред.рада Руденченко А.А., Зайцева В.І., Ковальчук О.В. та ін. Київ-2024

Наукове видання знайомить із дослідженнями актуальних проблем у галузі етнології, історії, мистецтвознавства та педагогіки, використання етнокультурних традицій в образотворчому мистецтві та дизайні України.

Для науковців, викладачів, учителів. усіх хто цікавиться проблемами етнокультурних традицій в образотворчому мистецтві та дизайні України.

Друкується в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст своїх текстів.

УДК

Київ. 2024

ЗМІСТ

Уляна Белнакіта	5
<i>Орієнтальні теми в європейському образотворчому мистецтві від доби Середньовіччя до початку XX століття</i>	
Іван Братусь	8
<i>Формування звітності з виробничої (педагогічної) практики в цифровому середовищі (Moodle, Google Disk та ChatGPT)</i>	
Олексій Власов	12
<i>Кримськотатарські таджини «саани» в контексті формотворення посуду країн Близького Сходу і Магрибу</i>	
Петро Гаркін	17
<i>Етнічні мотиви у айдентиці сучасних українських брендів дизайнерського одягу</i>	
Богдана Гордієнко	22
<i>Український етнодизайн з використанням традиційних матеріалів та сучасних технологій</i>	
Юрій Єфімов	25
<i>Етномотиви у друкованій графіці творчої династії Пугачевських</i>	
Лідія Лесневич	28
<i>Етнокультурні аспекти у творчості українських митців у мас-медіа</i>	
Ярослав Логінський	31
<i>Портрет в малярському доробку В.І. Забашти</i>	
Андрій Мазов	33
<i>Етномотиви у стріт-арті України: діалог між традицією і сучасністю</i>	
Ілля Поп'юк	36
<i>Трансформація художньої виразності у виробках з металу: етнічна складова та етнодизайн у сучасному ковальському мистецтві Буковини</i>	
Андрій Постол	40
<i>Genetic hereditary line in the creation of cossack tatay archetipical image</i>	
Юлія Романенкова	44
<i>Дизайн як інструмент формування територіальної айдентики</i>	
Алла Руденченко	47
<i>Вплив цифрового етномистецтва на сучасну культурну ідентичність</i>	

Вікторія Самойленко	49
<i>Емпіричний досвід навчання художньої вишивки студентів фахових коледжів</i>	
Володимир Снігур	53
<i>Challenges of Classification of VR Art Creation Programs</i>	
Світлана Стрельцова	57
<i>Об'єкти декоративно-вжиткового мистецтва та дизайну у творчості львівського митця Олега Денисенка</i>	
Алла Таранник	59
<i>Мистецька освіта України в умовах воєнного стану: ризики та перспективи</i>	
Ірина Тютюнник	62
<i>Художня та педагогічна діяльність Михайла Цибулька</i>	
Ольга Школьна	64
<i>Сатинові та карнавальні намиста як сучасні вінтажні прикраси</i>	
Тетяна Шостачук	71
<i>Принципи використання шрифтів у плакатах</i>	
Анатолій Бровченко	75
<i>Тенденції та перспективи розвитку етнічного дизайну в Україні</i>	
Вероніка Зайцева, Алла Буйгашева	78
<i>Образотворча стилізація як основний виражальний засіб ілюстрування сучасної художньої літератури</i>	

УДК 7.766; 3.332

Єфімов Юрій Михайлович старший
викладач кафедри дизайну
Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка, член Спілки рекламистів України

ЕТНОМОТИВИ У ДРУКОВАНІЙ ГРАФІЦІ ТВОРЧОЇ ДИНАСТІЇ ПУГАЧЕВСЬКИХ

Анотація. Матеріал має за мету актуалізацію національного початку у друкованій графіці представників творчої династії митці київської школи – Аркадія та Геннадія Пугачевських. Окреслено основні групи національні мотивів у творчості митців, висвітлено єврейську та українську тематику у їх графіці. Охарактеризовано стилістику образів, зроблено акцент на використанні інструментарію стилізації, ролі знаків, символів, трактовці національного начала

Ключові слова: друкована графіка, гравюра, високий друк, ксилографія, екслібрис, етномотиви, національний характер

Abstract. The purpose of the material is to update the national beginning in the printmaking of representatives of the creative dynasty of artists of the Kyiv school – Arkady and Gennady Pugachevsky. The main groups of national motifs in the work of artists are outlined, and the Jewish and Ukrainian themes in their graphics are highlighted. The stylistics of the images are characterized, the emphasis is placed on the use of stylization tools, the role of signs, symbols, the interpretation of national character

Key words: printmaking, engraving, xylography, bookplate, ethnic motifs, national character

Творча династія Пугачевських – митці, знані більшою мірою у зарубіжному художньому полі, оскільки є учасниками численних міжнародних виставок, конкурсів, володарями престижних призів, нагород. Аркадій Пугачевський (1937-2021) був представником київської школи графіки, займався друкованою графікою (високий друк – гравюра на пластику), хоча були в його творчості й експерименти в дрібній пластиці (бронза), медальєрному мистецтві, поетичні екзерсиси. Геннадій Пугачевський (1966 р.н.) є графіком, дизайнером, рисувальником, акварелістом високого рівня професіоналізму. Аркадій Пугачевський став володарем титулу кращого зарубіжного художника року в 2001 р. за визнанням Британської спілки граверів по дереву. Для Геннадія, що переймав майстерність змалечку у батька, предметом особливої гордості є те, що він – учень Віктора Зарецького. Маючи абсолютно різні манери, творчі почерки, митці єдині в головному – їх творчість стала однією з візитівок для сучасної України за кордоном. Вони є своєрідними

амбасадорами, завдяки мистецтву яких світ впевнюється не лише в конкурентноспроможності українського культурного продукту, але й у його високій якості, що часто-густо затьмарює собою інші зразки художнього корпусу творів інших країн на конкурсах, бієннале, трієннае. Обидва художники мають у своїй творчості доволі багато сюжетних ліній. Усі роботи, незалежно від того, чи це є безпредметна композиція, абстрактна, стилізована, побудована на мові знаку та символу, чи менш стилізована, чи то станкова робота, чи екслібрис – усі роботи відмітні вишуканим смаком, знанням мови символів та знаків, надзвичайним рівнем технічної майстерності. Серед векторів творчості митців – національна лінія. І в творчому спадку Аркадія, і у Геннадія Пугачевських є корпус графічних робіт, які червоною ниткою проходять через всю їх графіку. Українська тематика та єврейська сюжетика – національні мотиви нерідко можна зустріти в друкованих аркушах майстрів, як у книжковому знаку, так і в графіці загалом. Дуже колоритною є єврейська тематика – чимало образів, супроводжених характерною символікою, є в аркушах Пугачевського-старшого. Вони завжди стилізовані, набули знакового характеру, дуже лаконічні, можна сказати – мовчазні. У багатьох з них – уся скорбота єврейського народу («Золота рибка», кольорова ксилографія, 1999; «Фрейлахс», кольорова ксилографія, 2001; «Скрипаль», кольорова ксилографія, 2017). Але водночас чимало робіт сповнені і тонким відчуттям гумору («Портрет», кольорова ксилографія, 1998). Українські мотиви також візуалізовані дуже характерно – багатоколірні ксилографії значно насиченіші й емоційно, і атрибутивно за монохромні делікатні аркуші єврейської тематики, які майже завжди стримані в палітрі, або чорно-білі, або з введенням одного додаткового кольору («Будьмо!», кольорова ксилографія, 1993; «Козак і жінка!», кольорова ксилографія, 1995; «Гедонізм», кольорова ксилографія, 1996; «Україна», кольорова ксилографія, 1998).

Інші за характером, але також сповнені символічного звучання національні мотиви у Геннадія Пугачевського. Його образи більш умовні, стилізовані, і орнаментика в її делікатному вплавленні в композиції, і традиційні національні символи не нав'язливо, легко прочитуються в аркушах, завдаючи загальне забарвлення композиціям. «Мойсей» (кольорова ксилографія, 1996), «Юдаїка» (кольорова ксилографія, 2000) є типовими вирішннням для його стилістики, а «Український фольклор» (кольорова ксилографія, 1994) можна взагалі вважати своєрідним маніфестом етномотивів у графіці майстра – максимальна стилізація, символізм та знаковість, які перетворюють аркуш на певний етноідентифікатор, візуалізована ідея, сконцентровано та яскраво, але стримано та ненав'язливо.

Завдяки таким творам український культурний код популяризується за межами країни, а графіка – серед найзручніших інструментів цього процесу поширення завдяки своїй здатності до тиражування.

Список використаних джерел

1. Каменецька Ю. Відображення авторського стилю в екслібрисах українських митців на міжнародних виставках-конкурсах у Бресті. *Культура і сучасність*. 2019. № 1. С. 260-267.
2. Михальчук В. Київські виставки початку 1990-х років як початок відродження українського книжкового знаку. Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути: матеріали XVIII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Київ, 1 липня 2021 р. С. 17-23.
3. Романенкова Ю. Творчий доробок Аркадія Пугачевського як іміджеформуючий фактор сучасної української друкованої графіки в контексті світового арт-простору. *Народознавчі зошити*. 2021. Вип. 5 (161). С.1234-1246.
4. Романенкова Ю., Палійчук А. Клоун. Блазень. Мудрець: тема свободи та мотив гри у друкованій графіці Аркадія та Геннадія Пугачевських. *Moderní aspekty vědy: XXVIII. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.*, 2023. С. 409-424.